Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 25 stycznia 2017 r.[1]

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 2004/48/WE — Artykuł 13 — Własność intelektualna i przemysłowa — Naruszenie — Obliczanie odszkodowania — Uregulowanie państwa członkowskiego — Dwukrotność normalnie należnych opłat licencyjnych

W sprawie C-367/15

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Najwyższy (Polska) postanowieniem z dnia 15 maja 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 14 lipca 2015 r., w postępowaniu:

Stowarzyszenie „Oławska Telewizja Kablowa”

przeciwko

Stowarzyszeniu Filmowców Polskich,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça, prezes izby, M. Berger (sprawozdawca), A. Borg Barthet, E. Levits i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 14 lipca 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Stowarzyszenia „Oławska Telewizja Kablowa” przez R. Comiego oraz A. Comi, radców prawnych,

— w imieniu Stowarzyszenia Filmowców Polskich przez W. Kulisa oraz E. Traple, adwokatów,

— w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, M. Drwięckiego oraz M. Nowaka, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu greckiego przez A. Magrippi oraz E. Tsaousi, działające w charakterze pełnomocników,

1 — Język postępowania: polski.

— w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer oraz G. Eberharda, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Hottiaux oraz F. Wilmana, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 24 listopada 2016 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 13 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.U. 2004, L 157, s. 45 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 17, t. 2, s. 32).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między Stowarzyszeniem „Oławska Telewizja Kablowa" w Oławie, z siedzibą w Oławie (Polska) (zwanym dalej „OTK"), a Stowarzyszeniem Filmowców Polskich w Warszawie, z siedzibą w Warszawie (Polska) (zwanym dalej „SFP"), w przedmiocie powództwa o naruszenie praw własności intelektualnej.

Ramy prawne

Prawo międzynarodowe

3 Artykuł 1 ust. 1 Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS) z dnia 15 kwietnia 1994 r. (Dz.U. 1994, L 336, s. 214, zwanego dalej „porozumieniem TRIPS"), które stanowi załącznik 1C do Porozumienia w sprawie utworzenia Światowej Organizacji Handlu (WTO) (Dz.U. 1994, L 336, s. 3), przewiduje:

„Członkowie wprowadzą w życie postanowienia niniejszego porozumienia. Członkowie mogą, lecz nie są zobowiązani, wprowadzić w swoim prawie szerszą ochronę niż wymagana przez niniejsze porozumienie, pod warunkiem że taka ochrona nie będzie sprzeczna z postanowieniami niniejszego porozumienia […]".

4 Artykuł 19 Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych (akt paryski z dnia 24 lipca 1971 r.), w brzmieniu po zmianie z dnia 28 września 1979 r. (zwanej dalej „konwencją berneńską"), stanowi:

„Postanowienia niniejszej konwencji nie stoją na przeszkodzie żądaniom szerszej ochrony, jeżeli wynika ona z ustawodawstwa państwa należącego do Związku".

5 Zgodnie z brzmieniem art. 2 ust. 2 Międzynarodowej konwencji o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych, sporządzonej w Rzymie dnia 26 października 1961 r. (zwanej dalej „konwencją rzymską"):

„Objęcie ochroną prawa narodowego dotyczy ochrony zagwarantowanej w określonym zakresie i ograniczeń określonych w niniejszej konwencji".

Prawo Unii

6 Motywy 3, 5–7, 10 i 26 dyrektywy 2004/48 mają następujące brzmienie:

„(3) Przy braku skutecznie działających środków realizacji praw własności intelektualnej innowacyjność i kreatywność są hamowane, a inwestycje spadają. Niezbędne jest więc zapewnienie skutecznego stosowania [w Unii] prawa materialnego w zakresie własności intelektualnej […]. Pod tym względem środki realizacji praw własności intelektualnej mają dla sukcesu rynku wewnętrznego znaczenie pierwszorzędne.

[…]

(5) Porozumienie TRIPS zawiera w szczególności postanowienia dotyczące środków realizacji praw własności intelektualnej; są to wspólne normy, stosowane na poziomie międzynarodowym i wprowadzone we wszystkich państwach członkowskich. Niniejsza dyrektywa nie powinna wpływać na zobowiązania międzynarodowe państw członkowskich, ze zobowiązaniami w ramach porozumienia TRIPS włącznie.

(6) Istnieją również konwencje międzynarodowe, których stronami są wszystkie państwa członkowskie, a które zawierają również postanowienia dotyczące środków realizacji praw własności intelektualnej. Są to zwłaszcza konwencja paryska o ochronie własności przemysłowej, konwencja berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych oraz konwencja rzymska o ochronie artystów wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych.

(7) Z konsultacji prowadzonych przez Komisję w tej sprawie wynika, że w państwach członkowskich, pomimo obowiązywania porozumienia TRIPS, ciągle występują znaczące rozbieżności w zakresie środków realizacji praw własności intelektualnej. Na przykład ustalenia dotyczące stosowania środków tymczasowych, wykorzystywanych w szczególności do zachowywania dowodów i obliczania strat, lub ustalenia dotyczące stosowania nakazów sądowych, są w poszczególnych państwach członkowskich bardzo różne. W niektórych państwach członkowskich brak środków, procedur i środków prawnych w rodzaju prawa do informacji i do wycofywania z rynku, na koszt naruszającego prawo, umieszczonych na nim towarów naruszających prawo.

[…]

(10) Celem niniejszej dyrektywy jest zbliżenie systemów prawnych w celu zapewnienia wysokiego, równoważnego i jednakowego poziomu bezpieczeństwa [ochrony własności intelektualnej] na rynku wewnętrznym.

[…]

(26) W celu naprawy szkody, jaką właściciel prawa [uprawniony] poniósł w wyniku naruszenia, którego dopuścił się naruszający wiedząc, że wchodząc w tę działalność dopuszcza się naruszenia, lub istnieją rozsądne podstawy domniemania, że wiedział o możliwości powstania takiego naruszenia, suma odszkodowań przyznanych właścicielowi praw [uprawnionemu] powinna uwzględniać wszystkie właściwe aspekty, takie jak utrata przez właściciela [uprawnionego] dochodów lub nieuczciwy zysk uzyskany przez naruszającego oraz, gdzie właściwe, wszelki uszczerbek moralny, które posiadacz praw poniósł. Jako alternatywa, tam np., gdzie ustalenie sumy poniesionego uszczerbku byłoby trudne, sumę odszkodowań można oprzeć na elementach takich jak opłaty licencyjne, honoraria autorskie lub opłaty, jakie byłyby należne, gdyby naruszający poprosił o zgodę na wykorzystanie wchodzących w grę praw własności intelektualnej. Nie jest celem wprowadzenie obowiązku zastosowania odszkodowań o charakterze

kary, ale dopuszczenie rekompensaty opartej na obiektywnym kryterium przy uwzględnieniu wydatków poniesionych przez właściciela praw [uprawnionego], takich jak koszty identyfikacji i badań”.

7 Artykuł 2 dyrektywy 2004/48, zatytułowany „Zakres”, stanowi:

„1. Bez uszczerbku dla środków przewidzianych lub środków, które mogą być przewidziane w prawie [Unii] lub [prawie] krajowym, w zakresie, w jakim te środki mogą dawać właścicielom praw [uprawnionym] większe korzyści, przewidziane niniejszą dyrektywą [środki], procedury i środki naprawcze stosuje się, zgodnie z art. 3, do wszelkich naruszeń praw własności intelektualnej określonych w prawie [Unii] i/lub prawie wewnętrznym zainteresowanego państwa członkowskiego.

[…]

3. Niniejsza dyrektywa nie wpływa na:

[…]

b) zobowiązania międzynarodowe państw członkowskich, w szczególności porozumienie TRIPS, włącznie ze zobowiązaniami odnoszącymi się do postępowania karnego i kar;

[…]”.

8 Zgodnie z art. 3 tej dyrektywy, zatytułowanym „Obowiązki ogólne”:

„1. Państwa członkowskie zapewniają objęte niniejszą dyrektywą środki, procedury i środki naprawcze niezbędne do stosowania praw własności intelektualnej. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze są sprawiedliwe i słuszne oraz nie są nadmiernie skomplikowane czy kosztowne, ani też nie pociągają za sobą nierozsądnych ograniczeń czasowych czy nieuzasadnionych opóźnień.

2. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze są również skuteczne, proporcjonalne i odstraszające i stosowane w taki sposób, aby zapobiec tworzeniu ograniczeń handlu prowadzonego zgodnie z prawem i zapewnić zabezpieczenia przed ich nadużywaniem”.

9 Artykuł 13 tej dyrektywy, zatytułowany „Odszkodowania”, stanowi w swoim ust. 1:

„Państwa członkowskie zapewniają, że na wniosek poszkodowanej strony właściwe organy sądowe nakazują naruszającemu, który świadomie lub mając rozsądne podstawy do posiadania takiej wiedzy zaangażował się w naruszającą działalność, wypłacenie podmiotowi uprawnionemu odszkodowań odpowiednich do rzeczywistego uszczerbku, jaki ten poniósł w wyniku naruszenia.

Ustanawiając wysokość odszkodowań, organy sądowe:

a) biorą pod uwagę wszystkie właściwe aspekty, także poniesione przez poszkodowaną stronę negatywne skutki gospodarcze, z utraconymi zyskami włącznie, wszelkie nieuczciwe zyski uzyskane przez naruszającego oraz, we właściwych przypadkach, elementy inne niż czynniki ekonomiczne, w rodzaju np. uszczerbku moralnego, jaki naruszenie spowodowało dla właściciela praw [uprawnionego];

lub

b) jako alternatywa dla lit. a) mogą one, we właściwych przypadkach, ustanowić odszkodowania ryczałtowe na podstawie elementów takich jak przynajmniej suma opłat licencyjnych, honorariów autorskich lub opłat należnych w razie poproszenia przez naruszającego o zgodę na wykorzystywanie praw własności intelektualnej, o którą chodzi".

Prawo polskie

10 Artykuł 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst, Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.), w wersji obowiązującej w chwili wniesienia skargi w postępowaniu głównym (zwanej dalej „UPAPP"), przewidywał:

„(1) Uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa:

[…]

3. naprawienia wyrządzonej szkody:

a) na zasadach ogólnych albo

b) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu;

[…]".

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

11 SFP jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, które działa na podstawie zezwolenia w Polsce i jest uprawnione do zarządzania prawami autorskimi do utworów audiowizualnych i ich ochrony. OTK rozpowszechnia programy telewizyjne za pośrednictwem sieci kablowej na obszarze miasta Oława (Polska).

12 Po wypowiedzeniu w dniu 30 grudnia 1998 r. umowy licencyjnej określającej zasady wynagrodzenia między stronami w postępowaniu głównym OTK w dalszym ciągu korzystało z utworów chronionych prawem autorskim i złożyło do Komisji Prawa Autorskiego wniosek zmierzający zasadniczo do ustalenia wynagrodzenia należnego za korzystanie z praw autorskich, którymi zarządza SFP. Postanowieniem z dnia 6 marca 2009 r. komisja ta ustaliła rzeczone wynagrodzenie w wysokości 1,6% wpływów netto bez podatku od wartości dodanej uzyskiwanych przez OTK z tytułu reemisji kablowej utworów, z wyłączeniem pewnych ponoszonych przez nie opłat. OTK, które samo dokonało wyliczenia należnej kwoty na tej podstawie, uiściło SFP kwotę 34 312,69 złotych polskich (PLN) (około 7 736,11 EUR) w oparciu o przychód uzyskany za okres lat 2006–2008.

13 W dniu 12 stycznia 2009 r. SFP wniosło przeciwko OTK powództwo, w którym domagało się, w szczególności na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) UPAPP, zakazania do czasu zawarcia nowej umowy licencyjnej dokonywania przez OTK reemisji chronionych utworów audiowizualnych oraz zasądzenia od OTK na rzecz SFP kwoty 390 337,50 PLN (około 88 005,17 EUR), z ustawowymi odsetkami.

14 Wyrokiem z dnia 11 sierpnia 2009 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu (Polska) zasądził od OTK na rzecz SFP zapłatę kwoty 160 275,69 PLN (około 36 135,62 EUR), z ustawowymi odsetkami, i oddalił zasadniczo powództwo w pozostałym zakresie. Ponieważ apelacje wniesione przez obie strony w postępowaniu głównym od tego wyroku zostały oddalone, każda z tych stron wniosła skargę kasacyjną. Wyrokiem z dnia 15 czerwca 2011 r. Sąd Najwyższy (Polska) przekazał jednak sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu (Polska), który w dniu 19 grudnia 2011 r. wydał drugi wyrok. Ten ostatni wyrok został również uchylony przez Sąd Najwyższy w ramach skargi kasacyjnej i sprawa została jeszcze raz przekazana do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu celem ponownego rozpoznania. Wyrok wydany następnie przez ten sąd jest przedmiotem wniesionej przez OTK skargi kasacyjnej.

15 Rozpoznając sprawę w ramach tej ostatniej skargi po raz trzeci, Sąd Najwyższy wyraża wątpliwości co do zgodności art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) UPAPP z art. 13 dyrektywy 2004/48. Tenże przepis UPAPP przewiduje bowiem możliwość zasądzenia na żądnie uprawnionego, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, odszkodowania poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności lub trzykrotności stosownego wynagrodzenia. Omawiany przepis przewiduje zatem swego rodzaju sankcję.

16 Ponadto sąd odsyłający zastanawia się, czy rekompensata przewidziana dyrektywą 2004/48 dla uprawnionego z autorskich praw majątkowych wymaga, by tenże uprawniony dostarczył dowodu w zakresie zdarzenia wyrządzającego szkodę, powstania szkody i jej rozmiaru, związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem wyrządzającym szkodę a szkodą, a także w zakresie tego, iż działanie sprawcy naruszenia było zawinione.

17 W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 13 dyrektywy 2004/48 może być interpretowany w ten sposób, że uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać naprawienia wyrządzonej mu szkody na zasadach ogólnych albo, bez konieczności wykazywania szkody i związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem naruszającym jego prawa a szkodą, domagać się zapłaty sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku zawinionego naruszenia – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, skoro art. 13 dyrektywy 2004/48 przewiduje, że o odszkodowaniu decyduje sąd, który bierze pod uwagę okoliczności wymienione w art. 13 ust. 1 lit. a), a tylko alternatywnie w niektórych przypadkach może ustanowić odszkodowanie ryczałtowe, uwzględniając elementy wymienione w art. 13 ust. 1 lit. b) dyrektywy? Czy przyznanie, na żądanie strony, określonego z góry odszkodowania ryczałtowego, które stanowi dwukrotność lub trzykrotność stosownego wynagrodzenia, jest dopuszczalne na podstawie art. 13 dyrektywy, zważywszy, że w motywie 26 jej preambuły przewiduje się, iż celem dyrektywy nie jest wprowadzenie odszkodowań o charakterze kary?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

18 W swym pytaniu sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 13 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, takiemu jak to będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, zgodnie z którym uprawniony, którego prawo własności intelektualnej zostało naruszone, może dokonać wyboru i zażądać od osoby, która naruszyła to prawo, albo odszkodowania za poniesioną przez niego szkodę, przy uwzględnieniu wszystkich właściwych aspektów danej sprawy, albo, bez wykazywania rzeczywistej szkody i związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem naruszającym jego prawo a poniesioną szkodą, domagać się zapłaty sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku zawinionego naruszenia – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które byłoby należne tytułem udzielenia zgody na korzystanie z danego utworu.

19 Tytułem wstępu należy zaznaczyć, że po wydaniu postanowienia odsyłającego w niniejszej sprawie wyrokiem z dnia 23 czerwca 2015 r. Trybunał Konstytucyjny (Polska) stwierdził częściową niezgodność z konstytucją będącego przedmiotem sporu w postępowaniu głównym przepisu krajowego, a mianowicie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) UPAPP, w zakresie, w jakim przepis ten zezwalał uprawnionemu, którego autorskie prawo majątkowe zostało naruszone, na żądanie w wypadku zawinionego naruszenia sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej trzykrotności stosownego wynagrodzenia. Ponieważ orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego posiada skutek wsteczny, pytanie prejudycjalne, w zakresie w jakim dotyczy uregulowania, którego niezgodność z konstytucją została stwierdzona, stało się hipotetyczne i w konsekwencji niedopuszczalne.

20 Ponieważ sąd odsyłający podtrzymał jednak pytanie prejudycjalne, pytanie to powinno być zatem rozumiane jako zmierzające do ustalenia, czy art. 13 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, które przewiduje możliwość zażądania zapłaty sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, jakie byłoby należne tytułem udzielenia zgody na korzystanie z danego utworu (zwanej dalej „hipotetyczną opłatą licencyjną").

21 Należy przede wszystkim zaznaczyć, że celem dyrektywy 2004/48, jak wynika z jej motywu 3, jest skuteczne stosowanie w Unii Europejskiej prawa materialnego w zakresie własności intelektualnej. Tak więc art. 3 ust. 2 tejże dyrektywy stanowi między innymi, że środki, procedury i środki naprawcze przewidziane przez państwa członkowskie powinny być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.

22 Chociaż motyw 10 dyrektywy 2004/48 ukazuje w tym kontekście cel polegający na zapewnieniu wysokiego, równoważnego i „jednakowego" poziomu ochrony własności intelektualnej na rynku wewnętrznym, to jednak omawianą dyrektywę stosuje się, jak wynika z jej art. 2 ust. 1, bez uszczerbku dla środków przewidzianych lub środków, które mogą być przewidziane między innymi w prawie krajowym, w zakresie, w jakim środki te mogą dawać uprawnionym większe korzyści. W tym względzie z motywu 7 tej dyrektywy wynika jednoznacznie, że użyte pojęcie „środka" ma charakter ogólny, obejmujący obliczanie odszkodowania.

23 W konsekwencji, i jak już orzekł Trybunał, dyrektywa 2004/48 wprowadza minimalne standardy dotyczące poszanowania praw własności intelektualnej i nie zakazuje państwom członkowskim ustanowienia środków umożliwiających silniejszą ochronę (zob. wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, pkt 36, 40).

24 Następnie, zgodnie z motywami 5 i 6 oraz z art. 2 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2004/48, do celów wykładni jej przepisów należy uwzględnić zobowiązania międzynarodowe państw członkowskich, w tym zobowiązania wynikające z porozumienia TRIPS, konwencji berneńskiej i konwencji rzymskiej, które mogą mieć zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym. Zarówno art. 1 porozumienia TRIPS, jak i art. 19 konwencji berneńskiej i art. 2 konwencji rzymskiej zezwalają umawiającym się państwom na przyznanie uprawnionym szerszej ochrony niż ta przewidziana w tych odpowiednich instrumentach.

25 Artykuł 13 ust. 1 akapit drugi lit. b) dyrektywy 2004/48 należy zatem interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, takiemu jak to będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, przewidującemu, że uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności hipotetycznej opłaty licencyjnej.

26 Tej wykładni nie może, po pierwsze, podważyć fakt, że odszkodowanie obliczone na podstawie dwukrotności hipotetycznej opłaty licencyjnej nie jest dokładnie proporcjonalne do rzeczywiście poniesionej przez poszkodowaną stronę szkody. Taka cecha jest bowiem nieodłącznym aspektem każdego odszkodowania ryczałtowego, na wzór tego które jest przewidziane wyraźnie w art. 13 ust. 1 akapit drugi lit. b) dyrektywy 2004/48.

27 Po drugie, omawianej wykładni nie może również podważyć fakt, że celem dyrektywy 2004/48, jak wynika to z jej motywu 26, nie jest wprowadzenie obowiązku polegającego na zastosowaniu odszkodowań o charakterze kary.

28 Z jednej bowiem strony, w przeciwieństwie do tego, co zdaje się uważać sąd odsyłający, fakt, że dyrektywa 2004/48 nie przewiduje obowiązku zastosowania przez państwa członkowskie tak zwanych odszkodowań „o charakterze kary", nie może być interpretowany jako zakaz wprowadzenia tego rodzaju środka.

29 Z drugiej strony, nie orzekając w przedmiocie kwestii, czy wprowadzenie tak zwanych odszkodowań „o charakterze kary" byłoby sprzeczne z art. 13 dyrektywy 2004/48, nie wydaje się, by mający zastosowanie w postępowaniu głównym przepis przewidywał obowiązek zapłaty tego rodzaju odszkodowań.

30 Należy zauważyć, że zwykła zapłata hipotetycznej opłaty licencyjnej w wypadku naruszenia prawa własności intelektualnej nie może sama zapewniać odszkodowania za całość rzeczywiście poniesionej szkody, biorąc pod uwagę fakt, że zapłata tej należności nie zapewnia sama w sobie ani zwrotu ewentualnych wydatków związanych z badaniem i identyfikacją możliwych aktów naruszenia, o których mowa w motywie 26 dyrektywy 2004/48, ani zadośćuczynienia za możliwą doznaną krzywdę (zob. w tym ostatnim względzie wyrok z dnia 17 marca 2016 r., Liffers, C-99/15, EU:C:2016:173, pkt 26), ani też zapłaty odsetek za należne kwoty. OTK potwierdziło bowiem w trakcie rozprawy, że zapłata dwukrotności hipotetycznej opłaty licencyjnej równa się w praktyce odszkodowaniu, którego kwota jest niższa od tej, której mógłby żądać uprawniony na podstawie „zasad ogólnych" w rozumieniu art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a) UPAPP.

31 Nie można z pewnością wykluczyć, że w wyjątkowych wypadkach odszkodowanie za szkodę obliczone na podstawie dwukrotności hipotetycznej opłaty licencyjnej mogłoby na tyle wyraźnie i znacząco wykraczać poza rzeczywiście poniesioną szkodę, że tego rodzaju żądanie stanowiłoby zakazane w art. 3 ust. 2 dyrektywy 2004/48 nadużycie prawa. Z uwag sformułowanych przez rząd polski w trakcie rozprawy wynika jednak, że zgodnie z mającym zastosowanie w postępowaniu głównym uregulowaniem sąd polski nie jest w takim wypadku związany żądaniem uprawnionego, którego prawo zostało naruszone.

32 Wreszcie, po trzecie, jeżeli chodzi o argument, że strona poszkodowana, skoro mogłaby obliczyć odszkodowanie na podstawie dwukrotności hipotetycznej opłaty licencyjnej, nie musiałaby już wykazywać związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem naruszającym prawo autorskie a poniesioną szkodą, to należy stwierdzić, że argument ten opiera się na zbyt daleko idącej wykładni pojęcia „przyczynowy", zgodnie z którą uprawniony, którego prawo zostało naruszone, musiałby wykazać związek przyczynowy pomiędzy tymże zdarzeniem i nie tylko poniesioną szkodą, lecz również konkretną kwotą, do której ta szkoda się sprowadza. Tego rodzaju wykładnia jest nie do pogodzenia z samą ideą ustalania ryczałtowego odszkodowania, a zatem z art. 13 ust. 1 akapit drugi lit. b) dyrektywy 2004/48, który zezwala na tego rodzaju odszkodowanie.

33 Mając na względzie powyższe rozważania, odpowiedź na zadane pytanie winna brzmieć, iż art. 13 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, takiemu jak to będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, zgodnie z którym uprawniony, którego prawo własności intelektualnej zostało naruszone, może zażądać od osoby, która naruszyła to prawo, albo odszkodowania za poniesioną przez niego szkodę, przy uwzględnieniu wszystkich właściwych aspektów danej sprawy, albo, bez wykazywania przez tego uprawnionego rzeczywistej szkody, domagać się zapłaty sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które byłoby należne tytułem udzielenia zgody na korzystanie z danego utworu.

W przedmiocie kosztów

34 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 13 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, takiemu jak to będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, zgodnie z którym uprawniony, którego prawo własności intelektualnej zostało naruszone, może zażądać od osoby, która naruszyła to prawo, albo odszkodowania za poniesioną przez niego szkodę, przy uwzględnieniu wszystkich właściwych aspektów danej sprawy, albo, bez wykazywania przez tego uprawnionego rzeczywistej szkody, domagać się zapłaty sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które byłoby należne tytułem udzielenia zgody na korzystanie z danego utworu.

Da Cruz Vilaça Berger Borg Barthet

Levits Biltgen

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 25 stycznia 2017 r.

Sekretarz
A. Calot Escobar

Prezes piątej izby
J.L. da Cruz Vilaça